

Avo- ja asumispalvelut
Psykososiaalisen tuen linja/Aikuissosiaalityö

12.12.2018

TRE:7270/14.05.00/2018

Sosiaali- ja terveysministeriö

STM090:00/2018, STM/3291/2018

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt 14.12.2018 mennessä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia kuntouttavasta työtoiminnasta siten, että kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä ja tuottamista koskevaa sääntelyä tarkennettaisiin. Lakiin myös lisättäisiin kuntouttavan työtoiminnan sisällön määrittelyä koskeva säännös.

Nykytila-arviointiin liittyen todetaan aluksi, että myös Tampereen kaupungin kokemusten perusteella kuntouttavasta työtoiminnasta hyötyvät erityisesti nuoret, joilla on työ- ja toimintakyvyn ongelmia ja jotka eivät pysty ajankohtaisesti koulutukseen tai palkkatyöhön sekä yleisesti päihde- ja mielenterveyskuntoutujat, joiden kuntoutusprosessia kuntouttava työtoiminta tukee. Näillä asiakasryhmillä kuntouttava työtoiminta voi jopa todentaa reittiä työelämään. Pääsääntöisesti osatyökykyisten pitkäaikaistyöttömien kohdalla työllistyminen kuntouttavan työtoiminnan kautta on kuitenkin epävarmempaa ja toiminnan merkitys sekä vaikuttavuus painottuvat arjenhallinnan, osallisuuden sekä toimintakyvyn ylläpitämiseen.

Edellä todetun perusteella pidämme hyvänä esityksestä yleensä nousevaa ajatusta siitä, että kuntouttava työtoiminta tulisi kunnissa järjestää asiakkaiden yksilölliset tarpeet huomioiden ja asianmukaiset ohjaus- ja neuvontapalvelut varmistuen. Sen sijaan esityksen arvio siitä, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvilla olisi aina erityisen tuen tarve ja heitä tulisi tämän mukaisesti aina tukea ja ohjata, jää mietityttämään. Jää epäselväksi viitatakaan tällä siihen, että kaikille kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvilla tulisi erityisen tuen tarpeen perusteella tarjota sosiaalihuoltolain mukaista omatyöntekijäpalvelua varsinaisen työtoiminnan palvelun lisäksi?

Lain 6 §:ää ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että kuntouttava työtoiminta määritellään jatkossa kunnan järjestämisvastuulle kuuluvaksi palveluksi ja vastaavasti tuottamista koskeva säännös siirretään 13 §:ään. Tämä on linjakasta ajatellen esimerkiksi tulevia sosiaali- ja terveydenhuollon- sekä

maakuntauudistuksia ja niihin liittyvää lainsäädäntöä. Samalla vahvistetaan näkemystä siitä, että järjestämisvastuun myötä kunnalla on vastuu palvelutarpeen arvioinnin ja palveluiden tuottamisen yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvoisuudesta. Toisaalta järjestämisvastuun myötä kunnalle muodostuu selkeä vastuu palvelutuotannon toteuttamisesta lain vaatimusten ja hengen mukaisesti. Järjestämisen ja tuottamisen erottaminen selkeyttää lain tavoitteita ja on siten mielestämme tarkoituksenmukainen muutosehdotus.

Kuten myös STM:n tuoreesta raportista (Oivo ja Kerätär, 2018) ilmenee, on osatyökykyisillä pitkäaikaistyöttömillä usein yhtäaikaisesti sekä sosiaali- ja terveys- että työllisyyspalveluiden tarvetta. Usein pitkäaikaistyöttömien kohdalla terveyspalveluiden saaminen on kuitenkin liian vähäistä ja vaikeaa. Työttömyyden pitkittyessä terveydentila rapautuu ja paluu työmarkkinoille on entistä vaikeampaa. Pidämme erityisen tärkeänä lakiesityksessä korostettua monialaisen kuntoutuksen mallia. Näkemyksemme mukaan kuntoutuja voi tarvita tuekseen hyvin laajan ammattilaisten joukon (mm. kuntoutukseen perehtynyt lääkäri, sosiaalityöntekijä, kuntoutusohjaaja, terapia-alan ammattilainen, psykologi, päihde- ja mielenterveystyöntekijä jne.). Tähän astikin kuntouttavaa työtoimintaa on voitu järjestää samanaikaisesti edellä mainittujen muiden sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen kanssa. Lakiesityksessä kuitenkin 13a §:ään ehdotetaan lisättäväksi kirjaus, jonka mukaan kuntouttavaan työtoimintaan kuuluu erilaisia henkilön elämänhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluita, yksilö- tai ryhmämuotoisena toimintana. Lisäksi esitetyssä kirjauksessa täsmennettäisiin palvelun kohdentamista juurikin niille, jotka eivät kykene osallistumaan julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin tai työhön.

Myös 9 §:ään lisättävät tarkennukset työtoiminnan tavoitteista, muista työtoiminnan lisäksi järjestettävistä, yksilöllisistä palveluista sekä palvelun yksilöllisen vaikuttavuuden arvioinnista ovat mielestämme perusteltuja muutoksia. Tarkennusten myötä kuntouttava työtoiminta täsmenyy ennen muuta sosiaalipalveluksi, huomio kiinnittyy kunnan asiakas- ja palveluprosesseihin ja asiakkaan oikeus saada yksilöllistä palvelua hänelle laaditun palvelutarpeen arvioinnin mukaisesti vahvistuu. Pidämme kaikkia edellä todettuja muutosehdotuksia kannatettavina. Tampereella on voitu työllisyyskokeiluun osallistumisen myötä kerätä kokemuksia pitkäaikaistyöttömän palveluiden räätälöimisestä sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalvelujen yhteistyössä. Tämän perusteella arvioimme, että monialaisen kuntoutuksen järjestämistä pitäisi jo laintasolla määritellä mahdollisimman monipuolisesti ja täsmällisesti, jotta sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä työllistymistä edistävien palvelujen välinen aito yhteistyö varmistetaan jatkossa.

Esityksessä todetaan, että lain säädösmuutoksilla ei arvioida olevan kuntien kustannuksia lisääviä vaikutuksia, mikäli toiminta on jo tällä hetkellä järjestetty nykyisen lainsäädännön olemassa olevat tavoitteet huomioon

Avo- ja asumispalvelut
Psykososiaalisen tuen linja/Aikuissosiaalityö

12.12.2018

TRE:7270/14.05.00/2018

ottaen. Haluamme Tampereen kaupungin kokemusten perusteella kuitenkin tuoda esiin eriävän mielipiteemme sekä huolestamme mahdollisista lain muutosesityksen kustannuksia lisäävistä vaikutuksista. Lain muutosesityksessä tuodaan esiin palvelun tarvisijoiden erityisen tuen tarve. Sosiaalihuoltolain mukaisesti tulee tällöin yksilöllisesti arvioida asiakkaan omatyöntekijän tarve mm. palvelujensa koordinoimiseksi. Tämä lisännee sosiaalityön- ja ohjauksen tarvetta sekä siten kustannuksia. Yksilöllisen tuen ja ohjauksen tarpeeseen pyritään Tampereen kaupungin kuntouttavan työtoiminnan palvelussa vastaamaan jo tällä hetkellä, mutta mm. muutosesityksen myötä palvelutarpeen voidaan arvioida entisestään jatkossa lisääntyvän. Tämä kasvava tarve on havaittu Tampereella jo nyt yleensä kasvavana sosiaaliohjauksen sekä kotiin annettavan tuetun asumisen palvelun tarpeena.

Lopuksi toteamme, että nykyjärjestelmän suurimmat ongelmat ovat paljon palveluja tarvitsevien pitkäaikaistyöttömien palvelujen pirstaleisuus palvelujärjestelmässämme sekä asiakkaiden näkökulmasta riittävän vahvan sekä yhteiseen ymmärrykseen perustuvan yhteistyörakenteen luomisen terveys-, sosiaali-, kuntoutus-, koulutus- sekä työllisyysalan ammattilaisten välille. Olisi tärkeää, että työttömille ei rakenneta omia palveluja, vaan kaikille osatyökykyisille tarjotaan samoja palveluja ja esimerkiksi aikuissosiaalityön kanssa yhteistyössä huomioidaan erityistä tukea tarvitsevien ohjautuminen palvelujen äärelle. Näistäkin näkökulmista lähtien pidämme lain muutosesityksen ehdotuksia sekä työtoiminnan järjestämis- ja tuottamisvastuun että työtoiminnan sisällön määrittelyn osalta perusteltuina.

Johanna Loukaskorpi
apulaispormestari

Lisätietoja

Maritta Närhi
sosiaalipalvelupäällikkö
puh. 050 320 6325
etunimi.sukunimi@tampere.fi

